

DAGENS NYHETER.

KULTUR

En utskrift från Dagens Nyheter, 2024-07-31 19:32

Artikelns ursprungsadress: <https://www.dn.se/kultur/nils-funcke-svenska-myndigheter-har-forlorat-respekten-for-yttrandefriheten/>

Nils Funcke: Svenska myndigheter har förlorat respekten för yttrandefriheten

Uppdaterad i går 14:50 Publicerad 2024-07-29

Yttrandefrihetsexperten Nils Funcke är oroad över svenska myndigheters brist på respekt för våra grundlagsfästa rättigheter.

Svenska myndigheter har blivit alltmer benägna att inskränka medborgarnas grundlagsstiftade rättigheter. Sammankomster och demonstrationer stoppas och offentliga uppgifter lämnas inte längre ut till journalister. Det är ingen vacker bild vi får av svensk förvaltning, skriver Nils Funcke.

Artikeln har tillfogats en rättelse 2024-07-30 klockan 14:50.

Myndigheten för psykologiskt försvar, Mediemyndigheten, Integritetsskyddsmyndigheten, polisregioner, myndighetsföreträdare, landshövdingar och kommuner.

Det börjar bli farligt många exempel på att den goda förvaltningskulturen och respekten för lagarna håller på att upplösas, eroderas, inifrån.

Enligt vår förnämsta grundlag, regeringsformen, ska den offentliga makten utövas under lagarna. Myndighetsutövningen ska präglas av saklighet, opartiskhet och alla ska vi vara lika inte i men väl inför lagarna.

Den svenska demokratin, statsskickets grunder, definieras i samma grundlag som allmän rösträtt och en fri åsiktsbildning. Två rättigheter som både förstärker och förutsätter varandra. Utan den ena förlorar den andra sin mening.

Protester mot en koranbränning i Rinkeby i augusti förra året. Foto: Magnus Hallgren

Under hösten 2023 nekade flera polisregioner ansökningar om allmänna sammankomster där avsikten var att bränna Koranen. Inskränkningar av demonstrations- och mötesfriheten får ske om en demonstration allvarligt och på goda grunder skulle kunna antas hota säkerheten på platsen, leda till allvarliga trafikstörningar eller smittspridning. Varje ansökan ska prövas för sig och befarad oordning och störningar ska mötas med polisnärvaro.

I Malmö nekades en sammankomst bland annat med hänvisning till att den skulle äga rum i ett socialt utsatt område och i Stockholm meddelade polisen att inga tillstånd över huvud taget oavsett tid och plats skulle beviljas under en period. Trots att domstolar upphävt beslut fortsatte flera polisregioner att neka tillstånd.

Flera kommuner, statliga myndigheter, privata vårdhem och regioner agerade på likartat sätt under coronapandemin. De vägrade att lämna ut uppgifter till bland andra journalister med hänvisning till bestämmelser som inte var tillämpliga bland annat med hänvisning till landets säkerhet och när de lyckades hitta rätt bestämmelse toktolkade de den till sekretessens fördel. Även repressalieförbudet i reglerna om meddelarfrihet överträdades och hårdtagna anvisningar till anställda innebar en kränkning av deras yttrandefrihet.

Trots att domstolar upphävt beslut fortsatte flera polisregioner att neka tillstånd

Tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen ger vissa hemsidor och bloggar på internet ett särskilt starkt skydd. Den som ger ut en tryckt periodisk skrift får ett automatiskt skydd för webbpubliceringar. Den som enbart publicerar sig på internet kan skaffa ett frivilligt utgivningsbevis. Även tryckta myndighetstidningar med en egen redaktion och utgivare som självständigt avgör vad som ska publiceras och har det straffrättsliga ansvaret har detta skydd, till exempel tidningen 8 sidor som ges ut av Myndigheten för tillgängliga medier.

Däremot har Mediemyndigheten nekat webbtidskriften Extrakt som ägs av forskningsrådet Formas fortsatt utgivningsbevis. Det gäller även Läget som journaliststudenterna vid Stockholms universitet (JMK) producerar och som endast publiceras digitalt. De blivande journalisterna får i fortsättningen ägna sig åt torrsim i stället för att handfast förbereda sig inför yrkeslivet.

Mediemyndighetens nya praxis skapar en absurd situation. Genom att trycka eller kopiera upp ett mindre antal exemplar av Extrakt eller Läget får de det automatiska skyddet för sina webbpubliceringar.

De blivande journalisterna får i fortsättningen ägna sig åt torrsim i stället för att handfast förbereda sig inför yrkeslivet

Mediemyndigheten agerar i strid med lagstiftarens intentioner med det frivilliga utgivningsbeviset. Statligt ägda SVT, SR och UR kan bara hoppas att denna nya praxis inte ska smitta av sig och tillämpas på deras webbpubliceringar.

Integritetsskyddsmyndigheten (IMY) har visat på kreativitet när det gäller att begränsa den för yttrandefriheten centrala och grundlagsfästa anskaffarfriheten. IMY har meddelat att myndigheten ser sig oförhindrad att pröva om de rättsdatabaser med brottmålsdomar som har utgivningsbevis strider mot EU:s förordning om skydd för den personliga integriteten (GDPR). IMY:s tolkning strider mot bestämmelserna i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen eftersom uppgifter om lagöverträdelser inte anges bland de uppgifter som faller utanför grundlagarnas skydd. IMY:s tolkning föregriper inte bara riksdagens beredning av frågan utan också den rättsliga prövning som pågår.

Det senaste exemplet på överaktivistiska myndigheter är Myndigheten för psykologiskt försvars agerande gentemot TV4. Enligt sin förordning ska MPF "värna det öppna och demokratiska samhället och den fria åsiktsbildningen". Trots det väljer myndigheten att kräva att en annan myndighet, Granskningsnämnden, ska "älägga" TV4 att ta bort avsnitt ur programmet "Under cover i trollfabriken". Trots att MPF under

galgen utan att visa någon djupare ånger tog tillbaka kravet på avpublicering har MPF visat brist på saklighet, "faktakontroll" samt okänslighet för vad som är lämpligt och anständigt. Möjligen i kombination med okunnighet om grundlagens förbud mot censur och hindrande åtgärder samt Granskningsnämndens och Medieombudsmannen befogenheter.

Mikael Tofvesson är ställföreträdande generaldirektör på Myndigheten för psykologiskt försvar. Foto: Magnus Hallgren

Avsaknaden av en god förvaltningskultur inom MPF kom också i dagern när myndighetens ställföreträdande generaldirektör tillika stabschef, Mikael Tofvesson, på X (tidigare Twitter) gjorde tummen upp för kravet att DN:s chefredaktör, Peter Wolodarski, borde avgå och att han bedrivit "vänsteraktivism". Tofvesson försökte trassla sig ur situationen genom att hävda att han markerat att på X agerar han som privatperson. Men att uttala sig i sak, i ett pågående ärende där han själv varit inblandad ryms inte inom den yttrandefrihet som Tofvesson har som myndighetsföreträdare.

DN:s chefredaktör Peter Wolodarski. Foto: Magnus Hallgren

Till bristen på respekt för lagar och regler kan läggas en attityd som borde besvåra regeringen. Det gäller generaldirektören för MPF, Magnus Hjort, som glider på sanningen. Först förnekar han alla kontakter med regeringen för att därefter tona ned det till att myndigheten inte haft någon "diskussion eller dialog" med regeringsföreträdare. Inte blir det bättre av att landshövdingen i Stockholm, Anna Kinberg Batra, rundar gällande regler för rekrytering av chefer. Hennes kollega i Kronoberg, Maria Arnholm, vrider sig som en mask på kroken när hon konfronteras med att ha tagit taxi när hon borde åkt buss och använt tjänstebilen privat. Enligt Arnholm var det förmåner länsstyrelsen beviljat henne. Det vill säga att hon själv beviljat sig förmåner som om de inte uppdragats aldrig skulle ha beskattats.

Anna Kindberg Batra, landshövding i Stockholms län.

Foto: Joel Danell

Sammantaget en allt annat än vacker bild av svensk förvaltning.

Men varför?

I stället för att hålla sig inom de ramar lagar och förordningar anger har myndigheter som Polisen visat sig oroväckande lyhörda för politiska signaler och låtit sig påverkas, styras, av uttalanden från statsråd och regeringens intentioner att skärpa lagstiftningen.

Myndigheterna tar sig friheter de inte har, inte bör få men förväntar sig och sannolikt dessvärre kommer att få.

Rättelse: I en tidigare version av texten nämndes "polismyndigheter" i stället för det korrekta "polisregioner" som beslutsfattare rörande demonstrationstillstånd.

Text

Nils Funcke

Journalist och yttrandefrihetsexpert